

PROFESOR LADISLAV HOSÁK

OČIMA KOLEGŮ, RODINY A PŘÁTEL

Zuzana Haraštová

1 Úvod

Předkládaná studie vznikla v rámci grantového projektu s názvem *Nový pohled na významné události a osobnosti dějin olomoucké univerzity a její filozofické fakulty*.¹ Na samotném počátku výzkumu byl (mimo jiné) stanoven záměr sepsat detailní životopis prof. PhDr. Ladislava Hosáka, DrSc. a vyzpovídat několik pamětníků, kteří by svými vzpomínkami pomohli dotvořit obraz tohoto velikána moravské historie co nejvěrohodněji. Avšak čím déle jsem shromažďovala dostupné podklady, tím více ve mně rostl pocit neuskutečnitelnosti vytčeného záměru. O profesoru Hosákovi byla napsána spousta drobných i rozsáhlejších textů, ať už šlo o jeho jubilea, nekrology anebo výročí narození.² Nejpodrobnější životopis sepsal doc. PhDr. Jindřich Schulz, CSc., a právě proto nechci opakovat, byť třeba jinými slovy, co již někde jinde bylo řečeno, respektive napsáno. Navíc jinými a erudovanějšími kolegy byl proveden rozbor odborné činnosti profesora Hosáka³ a také její sou-

¹ Zpracování a vydání studie bylo umožněno díky účelové podpoře na specifický vysokoškolský výzkum udělené roku 2012 Univerzitě Palackého v Olomouci Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

² Např. *Symposium ke 100. výročí narození Ladislava Hosáka*. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Philosophica, Historica, 16, 1999, č. 28, s. 129–172; *Tulák minulosti. K sedmdesátinám prof. Dr. Ladislava Hosáka*. Trutnov 1968; SCHULZ, Jindřich: *Ladislav Hosák 1898–1972* (dále jen *Ladislav Hosák 1898–1972*). In: Historiografie Moravy a Slezska. Sv. 1. Olomouc 2001, s. 139–157; HOLINKOVÁ, Jiřina: *Ladislav Hosák* 5. 6. 1898–3. 11. 1972 Prof. PhDr. DrSc. In: Zakladatelé a pokračovatelé. Památník osobností obnovené univerzity. Olomouc 1996, s. 63–64; ŠPURNÝ, František: *Zemřel univ. prof. Ladislav Hosák*. Severní Morava (dále jen SM), 25, 1973, s. 69–70 aj.

³ Výběrově: SKUTIL, Josef: *Vědecký profil univ. prof. PhDr. Ladislava Hosáka, Dr. Sc.* Vlastivědný věstník moravský (dále jen VVM), 27, 1975, č. 3, s. 320–325; TRAPL, Miloš: *Význam historického místopisu Moravy a Slezska v díle profesora Ladislava Hosáka*. Tamtéž, s. 325–327; ŠRÁMEK, Rudolf: *Prof. dr. Ladislav Hosák a místní jména*. Tamtéž, s. 327–328; SCHULZ, J.: *Přínos univerzitního profesora PhDr. Ladislava Hosáka pro historickou československou geografii*. Tamtéž, s. 328–329; ZEMEK, Metoděj: *Prof. PhDr. Ladislav Hosák, Dr.Sc. a jižní Morava*. Tamtéž, s. 330; ZELÍK, Jaroslav: *Profesor Dr. Ladislav Hosák, Dr.Sc. a vlastivědné kroužky*. Tamtéž, s. 330–331; HOLINKOVÁ, J.: *Význam prof. Dr. Ladislava Hosáka na formování vědeckého profilu moravských učitelů historie*. Tamtéž, s. 332–333; GROlich, Václav: *Univerzitní profesor PhDr. Ladislav Hosák, Dr. Sc. jako vysokoškolský učitel*. Tamtéž, s. 333–334 a mnoho dalších.

pis, zejména díky Hosákově pravé ruce, asistentce doc. PaedDr. Jiřině Holinkové, CSc.⁴

Následující text si tudíž neklade za cíl dopodrobna informovat čtenáře o životních osudech významné osoby, jakou byl, je a i nadále bude profesor Ladislav Hosák, byť i tyto údaje budou zohledněny, jako spíše poukázat na některé okolnosti, jež na něj měly vliv, když vyrůstal, studoval, učil, bádál, publikoval, vychovával a ovlivňoval tehdejší, současné a bez rozpaků můžeme říci i budoucí generace učitelů středních i vysokých škol a zejména studentů.

Studie vychází z archivních materiálů vztahujících se k osobě prof. Ladislava Hosáka a uložených v Archivu Univerzity Palackého v Olomouci.⁵ Jedná se hlavně o kvalifikační spisy a dále také o jeho osobní spis. Vedle nich bylo využito i množství zpráv v regionálních periodikách⁶ a v neposlední řadě především uskutečněných rozhovorů s jeho rodinou (synem MUDr. Ladislavem Hosákem a dcerou Ing. Miroslavou Novákovou) a s jeho tehdejšími studenty prof. PhDr. Libuší Hrabovou, CSc. (emeritní profesorkou Katedry historie FF UP v Olomouci), prof. PhDr. Františkem Musilem, CSc. (z Historického ústavu na Univerzitě Hradec Králové), PhDr. Arnoštem Skoupým, CSc. (bývalým pedagogem z Katedry historie FF UP v Olomouci, v současné době v důchodu), prof. PhDr. Milošem Traplem, CSc. (z Katedry historie FF UP v Olomouci) a prof. PhDr. Vladimírem Wolfem (vedoucím konzultačního střediska Fakulty veřejných politik Slezské univerzity v Opavě, se sídlem v Trutnově).⁷ Právě díky nim bylo možno zachytit to, co dosud žádný z textů

⁴ Hosák, Ladislav mladší: *Soupis odborných publikací prof. PhDr. Ladislava Hosáka, DrSc. k jubileu jeho 110. narozenin*. Vlastivědný sborník Moravskobudějovicka, sv. 2, 2008, s. 189–215. V něm jsou odkazy i na další studie. O doc. Holinkové viz KOLLEROVÁ, Michaela: *Historička Jiřina Holínková. Osobnost ve víru vědy a pedagogiky*. Historica Olomucensia, 44–2013, Sborník prací historických XXXII., Olomouc 2013, s. 215–230.

⁵ Bylo možno využít také pozůstalost L. Hosáka čítající 12 kartonů (časový rozsah 1903–1972), která je uložena v Moravském zemském archivu v Brně (fond G350) a obsahuje osobní doklady, výběr korespondence (provedený prof. Hosákem) s historiky, archiváři, kronikáři, se svými posluchači a četnými vědeckými institucemi v ČSSR i v zahraničí, rukopisy jeho prací atd. Avšak vzhledem ke skutečnosti, že cílem studie není sepsat podrobný životopis, byly tyto materiály ponechány stranou.

⁶ Např. DOKOUPIL, Lumír: *K sedmdesátinám prof. dr. Ladislava Hosáka*. Slezský sborník, 66, 1968, č. 1, s. 259–261; CHALOUPKA, Gracián: *K sedmdesátinám univ. prof. PhDr. Ladislava Hosáka*. VVM, 20, 1968, č. 2, s. 301–305; SCHULZ, J.: *Za univerzitním profesorem PhDr. Ladislavem Hosákem*. Časopis Matice moravské, 91, 1972, s. 394–396; Týž: *Zemřel univerzitní profesor PhDr. Ladislav Hosák*. Listy Kabinetu regionálních dějin, 1973, č. 20, s. 3. Včetně již výše uvedených prací.

⁷ Autorizované nahrávky a přepisy rozhovorů (včetně e-mailů od dětí Ladislava Hosáka) jsou uloženy v Archivu Univerzity Palackého v Olomouci. Neautorizované rozhovory se nacházejí v archivu autorky. U odkazů na tyto rozhovory je uváděno datum a místo konání rozhovoru.

věnovaný osobě profesora Hosáka neobsahuje, tj. pohled na něj jako na člověka – otce, manžela, učitele, historika a v neposlední řadě i na jeho stále žijící odkaz.

2 Biografický exkurz do života prof. Ladislava Hosáka

Většina biografí prof. Ladislava Hosáka začíná jeho narozením, tentokrát se však výchozím datem stává 19. duben 1866, kdy se v Dačicích, ve městě „českomoravské vypoukliny“,“⁸ jako jeden z pěti přeživších dětí–chlapců, kteří všichni „dostali jméno po biskupech z Canterbury“,“⁹ narodil Anselm Hosák, otec Ladislava Hosáka.¹⁰ Je známo, že „nejstarší známý předek rodu Hosáků byl Joachym Penízek, narozený roku 1586.“¹¹ A. Hosák vystudoval reálné gymnázium v Telči, po maturitě absolvoval kurz pro učitele v Brně¹² a budoucí ženu poznal ve svém rodišti. „Oženil se 20. února 1897 s Františkou (nar. 1870), dcerou Jana Pokorného, kartáčníka v Dačicích,“¹³ a když působil jako učitel v malé, „čistě české obci“¹⁴ v Újezdě u Brna, 5. června 1898 se jim narodil jediný syn Ladislav.¹⁵ V roce 1901 se stal ředitelem „pětileté školy (s pěti pobočkami) ve Velkých Pavlovicích“,¹⁶ a tak se s celou rodinou přesunul tam.¹⁷ Zde jejich syn vychodil národní školu.¹⁸ A. Hosák byl „svědomitý, úzkostlivý při plnění povinností a na slovo vzatý odborník ve školské

⁸ Dačice. Viz kartotéka k Historickému místopisu Moravy a Slezska, uložená v Kabinetu regionálních dějin na Katedře historie FF UP v Olomouci.

⁹ E-mail MUDr. Ladislava Hosáka ze dne 28. září 2012. Srov. e-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013, kde je uvedeno, že Anselm Hosák byl v pořadí sedmé dítě z celkem devíti, přičemž čtyři z nich zemřeli do jednoho roku po svém narození.

¹⁰ Portrét Anselma Hosáka viz obr. 1.

¹¹ O předcích prof. Ladislava Hosáka více viz e-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

¹² Tamtéž.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Sv. 12. Ostrava 1988, s. 220.

¹⁵ E-mail MUDr. Ladislava Hosáka ze dne 28. září 2012.

¹⁶ E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

¹⁷ E-mail MUDr. Ladislava Hosáka ze dne 28. září 2012.

¹⁸ Archiv Univerzity Palackého v Olomouci (dále jen AUP Olomouc), fond Rektorát Univerzity Palackého (dále jen RUP), kart. 98, inv. č. 361.

správě, “¹⁹ což po něm zřejmě zdědil i Ladislav Hosák – „*E fructur cognoscitur arbor* (Strom poznáš po ovoci).“²⁰

Ladislav Hosák v roce 1910 nastoupil do primy českého státního gymnázia ve Strážnici, ale do jeho studia zasáhly události první světové války – v květnu 1916 narukoval do Vídně k 21. zeměbranceckému pluku jako desátník.²¹ Zde „dostal španělskou chřipku. Ležel tři dny v bezvědomí, vůbec nevěděl, kdo ho ošetřoval, nejspíš bytná. Dostal se z toho a jak se trochu zotavil, musel jít bojovat do Boky Kotorské, „za císaře pána (Františka Josefa) a jeho rodinu.“²² Za to mu byla udělena čestná stříbrná medaile Národního odboje na Jadranu 1914–1918.²³ Ještě než skončila první světová válka, složil 25. června 1918 s vyznamenáním zkoušku dospělosti²⁴ a následně „jako dobrovolník Slovácké brigády v hodnosti desátníka se v listopadu 1918 podílel na zajištění poněmčeného Hodonína.“²⁵

Svá vysokoškolská studia zahájil na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze roku 1918 v oboru dějepís–zeměpis²⁶ a v roce 1921 přešel „na duchovnědnou fakultu Masarykovy univerzity v Brně.“²⁷ V té době již začal publikovat své první texty.²⁸ Od září 1922 jakožto suplující profesor vyučoval na reálném gymnáziu v Příboře²⁹ a v následujícím školním roce do počátku prosince zastával tutéž funkci na reformním reálném gymnáziu v Břeclavi,³⁰ přičemž od 11. prosince 1923 se stal zatímním profesorem. Téhož dne navíc obdržel „vysvědčení o způsobilosti vyučovati dějepisu a zeměpisu na školách

¹⁹ E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

²⁰ E-mail MUDr. Ladislava Hosáka ze dne 28. září 2012. Srov. <https://sites.google.com/site/latinalexikon/e> [cit. 30. 9. 2012].

²¹ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 44, inv. č. 1, Životopis z 20. 10. 1946.

²² E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013. Portrét Ladislava Hosáka, viz obr. 2.

²³ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 44, inv. č. 1, Dotazník ze 17. 5. 1955.

²⁴ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 44, inv. č. 1, Životopis z 20. 10. 1946.

²⁵ SCHULZ, J.: *Ladislav Hosák 1898–1972*, s. 140.

²⁶ Index Ladislava Hosáka, viz obr. 3.

²⁷ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 44, inv. č. 1, Životopis z 20. 10. 1946.

²⁸ V roce 1919 to byla práce *Z jihomoravských dědin. Bořetice*. Selský archiv, 12, 1919, s. 106–109 a *Dějiny Velkých Pavlovic*. Slovácko, 12, 1919, č. 108 a 109; roku 1920 *Vinařství na panství pavlovickém před třicetiletou válkou*. Selský archiv, 13, 1920, s. 17–22 a 59–62 apod. Podrobný soupis viz Hosák, L. mladší: c. d., s. 192.

²⁹ Jde o dnešní Masarykovo gymnázium Příbor. Více viz <http://beskydy-valassko.cz/encyklopedie/objekty1.php?id=50186> [cit. 27. 12. 2012].

³⁰ Dobová fotografie gymnázia v Břeclavi je dostupná na: http://www.fotohistorie.cz/jihomoravsky/Breclav/Breclav/Breclav_-_gymnazium/Default.aspx [cit. 27. 12. 2012].

středních s vyučovacím jazykem československým.³¹ V květnu 1925 Zemská školní rada jmenovala L. Hosáka definitivním profesorem (s platností od 1. září 1925).³² Na břeclavském gymnáziu zůstal až do konce školního roku 1930, odtud se následně přesunul do Brna na 1. státní reálné gymnázium, avšak úvazek v Břeclavi mu zrušen nebyl.³³

Vedle těchto studijních a pracovních záležitostí je třeba uvést, že L. Hosák nezapomněl ani na svůj osobní život. V sobotu 10. července 1926 uzavřel sňatek na brněnské radnici s Eugeníí (rozenou Skryjovou), učitelkou obecné školy ve Velkých Pavlovicích,³⁴ avšak již v lednu 1929 bylo jejich manželství prohlášeno za rozloučené,³⁵ a tak se mohl i nadále plně věnovat sám sobě a práci pedagoga.

Jak v životopise z 20. října 1946 uvádí, v letech 1924–1931 si rozšiřoval vzdělání cestováním (roku 1924 a 1930 byl v Jugoslávii, 1925 v Itálii, 1926 ve Francii, 1928 v Bulharsku a Rumunsku, 1931 v Německu)³⁶ a kromě toho se v listopadu 1929 stal doktorem filozofie.³⁷ Roku 1930 mu „byla umožněna vědecká práce“,³⁸ kterou však dělal i předtím, což dokládá jeho zvyšující se frekvence publikačních aktivit,³⁹ stejně jako potvrzení od dr. Františka Hrubého, tehdejšího ředitele Zemského archivu v Brně, že dr. L. Hosák „pracuje téměř denně odpoledne v místnostech zemského archivu, kde se zabývá studiem místopisným, aby na jejich základě připravil novou velkou historickou topografii Moravy.“⁴⁰

Přesun do Brna mu tak nejen umožnil docházet do archivu, ale vedle práce si začal užívat i rodinný život. Ve středu 20. července 1932 se oženil s Růžou Novákovou (rozenou Lajenrovou),⁴¹ „dcerou majitele cihelny Václava Lajnera a Rudolfíny, rozené Cucové,“ jež do jejich svatby „učila v Praze

³¹ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 44, inv. č. 1, Životopis z 20. 10. 1946.

³² AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 2 a 27.

³³ O tom podrobněji viz SCHULZ, J.: *Ladislav Hosák 1898–1972*, s. 143.

³⁴ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 26.

³⁵ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 33.

³⁶ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 44, inv. č. 1, Životopis z 20. 10. 1946.

³⁷ Na Masarykově univerzitě v Brně obhájil svou dizertační práci na téma *Moravské soudní odhady z let 1569–1631*. AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 3.

³⁸ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 3.

³⁹ Sám tuto skutečnost zmínil ve svém životopise z 20. 10. 1946. AUP Olomouc, fond RUP, kart. 44, inv. č. 1. Soupis prací uveřejněn v Hosák, L. mladší: *c. d.*, s. 192–194.

⁴⁰ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 48, 55 a 65.

⁴¹ Také pro jeho ženu to byl v pořadí druhý sňatek. Svatební fotka Ladislava Hosáka a Růženy Lajnerové, viz obr. 4.

na obecné škole“ a když se jim roku 1933 narodil syn Ladislav, věnovala se jeho výchově.⁴² Svému muži se stala „oporou v jeho vědecké práci, měla pro něho a jeho práci pochopení, dalo by se říci, že byla jeho sekretářkou, nebo spíše asistentkou. Pomáhala mu shánět potřebná data, pracovala na korekturách, dojednávala schůzky.“⁴³

V roce 1933 se dr. Hosák stal konzervátorem Státního památkového úřadu v Brně, o čtyři roky později se v květnu zúčastnil 1. sjezdu československých historiků v Praze.⁴⁴ Od 1. září 1937 nastoupil na nové místo, tentokrát na dívčí reálné gymnázium na Mendlově náměstí v Brně.⁴⁵ Již od svého působení zde byl ustanoven jako administrativní výpomocná síla ředitele, což se mu v pozdější době velmi hodilo.⁴⁶

I v době válečné dr. Hosák bez ustání pracoval, a to nejen jako pedagog. V jeho osobním spise lze najít spoustu žádostí o snížení úvazku z důvodu „význačné činnosti osvětové, kulturní, vlastivědné a vydavatelské“⁴⁷ a aktivní byla i jeho účast v různých společenstvích. Zastával funkci člena Kulturní rady a korektora v Brně, krajského kronikářského referenta pro osvětový obvod Brno II, na přelomu let 1940 a 1941 absolvoval kronikářské kurzy v Uherském Hradišti, Kloboucích a Žďáru nad Sázavou, jako úřadující místopředseda vedl Sdružení venkovských kronikářů a rodopisců v Brně.⁴⁸

Na podzim roku 1941 byl dr. Ladislav Hosák vyslán do Německého Rankenheimu⁴⁹ a v prosinci přednesl na kurzu pro profesory dějepisu v rámci přeškolovacího kurzu hodinový referát s názvem *Deutschritterorden*. V únoru 1942 opět cestoval do Rankenheimu a od 1. března 1942 se stal prozatímním ředitelem reálného gymnázia v Brně-Žabovřeskách, s nímž byl pak spojen dlouhodobě, od listopadu 1945 již pouze jako profesor.⁵⁰

Vedle pracovního postupu nastala změna také v jeho osobním životě, neboť se mu v roce 1938 narodila dcera Miroslava. Právě ta později podala nádherné svědectví o odvaze svého otce v době válečné, když uvedla: „Poslední

⁴² E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

⁴³ E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

⁴⁴ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 104.

⁴⁵ Dostupné na: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_objektu&load=591 [cit. 27. 12. 2012].

⁴⁶ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 3.

⁴⁷ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 130.

⁴⁸ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 131.

⁴⁹ O tom podrobněji viz SCHULZ, J.: *Ladislav Hosák 1898–1972*, s. 144.

⁵⁰ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 63. O peripetích L. Hosáka za války a bezprostředně po ní viz SCHULZ, J.: *Ladislav Hosák 1898–1972*, s. 144–145.

rok války (1944–1945) rodina prožila ve sklepě. Nálety a bombardování se konalo bez ohlášení. Jednou do sklepa vtrhli Němci a po otci chtěli zbraně. Stál před nimi v pozoru a hleděl do hlavní pušek, které na něho mířily po celou dobu, zatímco další dva Němci prohledávali sklep a dům. Matka nemohla otci nijak pomoci. Strachy jsme se ani nepohnuli, vyčkávali jsme. Němci ale nic nenašli, odešli. To jsme si oddechli a s radostí jsme nepořádek po nich uklidili.⁵¹

Důležitý zlom v životě Ladislava Hosáka nastává po konci druhé světové války. „Necelé dva týdny po osvobození Olomouce (8. května 1945) se v městském a regionálním tisku, ale i na schůzích, manifestacích a na většině veřejných shromáždění v Olomouci začala rychle a spontánně šířit provolání žádající pro město Olomouc umístění či založení jedné vysoké školy nebo více takových škol.“⁵² A tak byla roku 1946 v Olomouci obnovena univerzita v čele s rektorem Josefem Ludvíkem Fischerem.⁵³ Děkanem zcela od základu zbudované filozofické fakulty se načas stal Jindřich Šebánek, profesor pomocných věd historických na Masarykově univerzitě v Brně⁵⁴ a pečlivě byl vybírán také pedagogický sbor jednotlivých kateder i ostatních fakult. V potaz byli bráni kandidáti z pražské a brněnské univerzity, ale také lidé z praxe.⁵⁵ A právě dr. Ladislav Hosák byl jedním z oslovených.

V září roku 1946 se stal odborným asistentem na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého a jeho úvazek se postupem doby neustále zvyšoval, přičemž náležitě využil získaný „dispens od středoškolských povinností“ v Brně. V roce 1950 pak vyvrcholily jeho snahy v oblasti historické vlastivědy založením Ústavu pro historickou vlastivědu.⁵⁶ Zde spolu se svou asistentkou dr. Jiřinou Holinkovou, která „tam potom výrazně pracovala,“ a spoustou studentů, jež se svými absolventskými, anebo jen seminárními pracemi také zapojili,⁵⁷ podnítil zájem o moravské dějiny. Jeho další působení a aktivity spojené s olomouckou univerzitou velmi podrobně zmapoval jeho žák doc. Jindřich Schulz,⁵⁸ a tak je zde nebudu popisovat. Zaměřím se spíše na to,

⁵¹ E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

⁵² O tom více viz URBÁŠEK, Pavel – PULEC, Jiří a kol.: *Kapitoly z dějin univerzitního školství na Moravě v letech 1945–1990*. Olomouc 2003, s. 131n.

⁵³ O peripetích jeho nastoupení do Olomouce tamtéž, s. 145–147.

⁵⁴ Tamtéž, s. 150. O osobě prof. Šebánka SMUTNÁ, Kateřina: *Sto let od narození profesora Jindřicha Šebánka*. Brno 2000.

⁵⁵ Podrobněji viz URBÁŠEK, P. – PULEC, J. a kol.: *c. d.*, s. 150–151.

⁵⁶ SCHULZ, J.: *Ladislav Hosák 1898–1972*, s. 149.

⁵⁷ Rozhovor s prof. Milošem Traplem, 20. srpna 2012 v Olomouci (neautorizováno).

⁵⁸ SCHULZ, J.: *Ladislav Hosák 1898–1972*, s. 149–154.

jak dr. Hosáka (od roku 1951 docenta a od roku 1963 profesora) vnímali jeho kolegové, přátelé, studenti a v neposlední řadě i rodina.

3 Profesor Hosák očima svých současníků

Je velmi obtížné hodnotit anebo jakkoli komentovat život, dílo a odkaz významných osobností, již byl i prof. PhDr. Ladislav Hosák, DrSc. Jakožto studentka Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci jsem se od počátku svého studia na katedře bohemistiky a zejména na katedře historie často setkávala se jménem této impozantní osoby. Vždy to však bylo jedno z mnoha jmen, které vysokoškolský student musel znát a nikdo z nás neměl potřebu si tyto velikány zhmotnit. S nadšením jsem tedy využila možnosti pohovořit si s několika současníky prof. Hosáka. Všem byly položeny podobné, v některých případech dokonce stejné otázky. Vždy mě (mimo jiné) zajímalo, jaký byl Ladislav Hosák učitel, jaký byl jeho přístup ke studentům, a to zejména u zkoušek. Zároveň jsem každého požádala o co nejvýstižnější popis osobnosti prof. Hosáka jako člověka.

Všichni se zmínili, že hodně kouřil, což mu dosti zkrátilo život – zemřel 13. listopadu roku 1972 „na selhání pravé komory srdeční, měl z kouření rozedmu plic (amfysém), hypertenzi tepny plicnice, došlo k vyčerpání malého srdečního oběhu.“⁵⁹ Údajně vykouřil 60 cigaret denně. Podle jeho dcery Miroslavy „v zápalu práce měl nažhavené třeba dvě (i tři) cigarety najednou. Potají mě pro ně posílal (aby maminka nevěděla).“⁶⁰ Velmi explicitně se k tomu (a dalším Hosákovým zvykům) vyjádřil Vladimír Wolf: „Strašně hulil a pil rád víno. [...] On denně vypil láhev červeného, a když kouřil – on kouřil pořád – sypal to do stroje a na kalhoty, měl propálený sako a tak. A pil kafe. Takže my jsme u něho v semináři historické vlastivědy vypili za tu hodinu a půl tři kafe každý. [...] On jich denně pil 20, přes 20.“⁶¹

Velmi stručnou, leč výstižnou charakteristiku podala prof. Libuše Hrabová, která uvedla, že to byl „poněkud ošuntělý pán v obleku, klobouku a kabátě.“⁶² Mnohem obsáhleji prof. Hosáka zhodnotil František Musil: „Skutečně byl to vědec ještě toho starého typu, odchovaný ještě rakouskými a prvorepublikovými univerzitami. Ctí, tedy velmi ctil, práci s prameny – je nutné všechno doložit. A měl přehled, který si nenechával pro sebe, každého stu-

⁵⁹ E-mail MUDr. Ladislava Hosáka z 10. ledna 2013.

⁶⁰ E-mail ing. Miroslavy Novákové z 8. ledna 2013.

⁶¹ Rozhovor s prof. Vladimírem Wolfem, 11. prosince 2012 v Trutnově.

⁶² Rozhovor s prof. Libuší Hrabovou, 16. května 2012 v Olomouci (neautorizováno).

denta dokázal navést, kde se dají najít prameny k tématu, kterým se chtěl zabývat. Byl to člověk upřímný, veselý, nějaký podraz bych od něj nikdy nečekal na jedné straně, na druhé straně ovšem také na nás byl náročný, neboť chtěl, abychom něco znali. Což samozřejmě nemůže být považováno za negativum.⁶³

S úsměvem na něj coby examinátora zavzpomínal dr. Arnošt Skoupý: „Já jsem dopadl vynikajícím způsobem, jak jsem ani nečekal. To je charakteristické pro jeho přístup k dějinám a k detailům v dějinách. Já jsem mu tehdy, to jsem měl otázku ze 17. století, jako české země po třicetileté válce, z nějakého bezděčného popudu, protože jsem četl jeho *Nové československé dějiny*, které on vydal, tuším v roce 1947, a nevím, proč jsem si zapamatoval, a teď jsem mu to řekl. Totiž zde šlo o to, že Václav Eusebius Lobkovic odkázal jezuitům asi – já nevím – 70 tisíc hřebíků. To tam je napsáno, v těch *Dějínách*. Já jsem si to náhodou pamatoval, tak jsem to ze sebe takhle prezentoval a on řekl ‚děkuji, stačí‘. A napsal mně jedničku.“⁶⁴

Osobitý přístup prof. Hosáka k dějinám komentovala jeho dcera Miroslava následujícími slovy: „Otec dějiny vykládal tak jak běžely, nestranil žádným bojujícím soupeřům, a tak svoje názory během proměny politických formací neměnil. U dějin neplatí matematické zákony, dají se vykládat různě. Např. Židé byli pronásledováni za různých státních zřízení, jen snad teď a za 1. republiky byli tolerováni. A co náboženské skupiny? Ať si každý věří, čemu chce, ale nesouhlasím s tím, aby někdo někoho přesvědčoval a přetahoval na svou stranu.“⁶⁵

Jako pamětníky jsem bohužel nemohla využít některé z jeho tehdejších spolupracovníků a kolegů, avšak prof. Trapl si vzpomněl na jednu velmi veselou příhodu, která se stala mezi prof. Hosákem a jeho asistentkou dr. Jiřinou Holinkovou. Tato událost také částečně ukazuje na jednu z mnoha vlastností, jimiž tento uznávaný profesor oplýval. „Samozřejmě, že ty vztahy byly většinou výborné, někdy ale mezi nimi docházelo k rozporům, protože paní doktorka Holinková byla někdy taková energická a on si zas nenechal nic líbit, a jednou tak vynadala profesorovi Hosákovi, že po ní hodil kalamářem. Nevydržel psychicky.“⁶⁶

O Hosákově specifické nátuře se zmínil také prof. Krandžalov: „Charakteristickým rysem s[oudruha] Hosáka je smysl pro pořádek a dochvilnost. Vždy je první hotov s úkoly, které katedra ukládá svým pracovníkům. [...]

⁶³ Rozhovor s prof. Františkem Musilem, 22. srpna 2012 v Hradci Králové.

⁶⁴ Rozhovor s dr. Arnoštem Skoupým, 20. srpna 2012 v Olomouci.

⁶⁵ E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

⁶⁶ Rozhovor s prof. Milošem Traplem, 20. srpna 2012 v Olomouci (neautorizováno).

Má vyvinutý smysl pro kolektivní práci a osobní zodpovědnost. Není možno však zamlčet, že někdy je náladový, jistě v důsledku přepracovanosti také podrážděný a někdy je nerovnoměrně kritický, k někomu přehnaně, k jinému zase nedostatečně, avšak dá se lehce zvládnout a usměrnit, takže s ním se skutečně dobře spolupracuje.⁶⁷

Popularitu prof. Hosáka dokládá zpráva prof. Dimitrije Krandžalova z 25. února 1955, v níž je napsáno: „Dokonalá znalost svého oboru, pedagogické schopnosti a kandidátův zájem i o osobní záležitosti jeho posluchačů jsou příčinou, že dr. Hosák je posluchači velmi vážen a vyhledáván. Současně vytvořil si z několika nejlepších posluchačů historie na fakultě pracovní kolektiv, který cílevědomě vychovává pro jeho vědeckou práci. O jeho oblíbenosti svědčí množství konsultací, o které žádají jej nejen nynější, ale i bývalí jeho žáci.“⁶⁸ V posudku prof. Krandžalova ze 17. prosince 1962 se dále dozvídáme: „Osobnost s[oudruha] Hosáka představuje vzácnou syntézu vysoce kvalifikovaného vědeckého pracovníka v oboru československých dějin a historické vlastivědy, který současně miluje práci pedagogickou. Rád vidí růst mladé síly našich studentů a snaží se jim obětavě pomáhat.“⁶⁹

A zde se dostáváme k tématu, jež zajímá každého učitele a vědce, tj. zda jeho celoživotní dílo mělo smysl a najde-li se někdo, kdo by kráčel dále v jeho stopách. V první řadě Ladislav Hosák stál u zrodu katederních exkurzí, v nichž pokračovali historici a studenti historie i dávno po jeho odchodu z Olomouce. On sám velmi rád a často navštěvoval moravské vesničky, povídal si s místními faráři, byť sám byl ateista,⁷⁰ a mnozí na tyto výlety dodnes vzpomínají.⁷¹ „Zažil jsem na jedné exkurzi,“ vypověděl Vladimír Wolf, „to bylo v západních Čechách, prostě strašně legrační záležitost, protože pan profesor vždycky řídil – jako vedl řidiče – a vždycky seděl vpředu. A přijeli jsme někde pod nějaký hrad, už nevím, kde to bylo, a on říká ,tady ta cesta tam vede‘ a my jsme přijeli k mostku a ten byl užší nežli kola autobusu. My jsme tedy mostek přešli, to byl úplnej šílenec ten řidič, protože jak jsou ty zdvojený kola vzadu, tak ty venkovní už šly mimo mostek. No, takže jsme samozřejmě vystoupili a autobus přešel. My jsme s ním zcestovali všechno

⁶⁷ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 14.

⁶⁸ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 367.

⁶⁹ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 14.

⁷⁰ E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

⁷¹ O důležitosti exkurzí viz HOLINKOVÁ, J.: *Exkurze jako součást výuky historie na vysokých školách*. Sborník prací historických, 16, Olomouc 1999, s. 159–170. Fotografie z historické exkurze, viz obr. 5.

možný. On měl rád tyhle exkurze, ono to člověku hodně dalo a navíc se tam hodně užilo.⁷²

A co bylo také důležité a na co poukázal například dr. Skoupý, studenti se svým učitelem-průvodcem navštívili místa, jež viděli poprvé a mnohdy i naposledy. Slovy Arnošta Skoupého: „Kam jsem se už nedostal, ale co jsem viděl právě díky Hosákovi, je v Třeboni rožmberský archiv. Tam jsou prostě poklady, tam studoval taky Palacký. To jsme tehdy věděli z Hosákových českých dějin a za to mu také vděčím, protože já už jsem nikdy nenašel prostor, abych ten rožmberský archiv navštívil.“⁷³

Cestovatelskou vášeň prof. Hosáka potvrdila také jeho dcera Miroslava. „Rádi s bratrem na našeho otce vzpomínáme, byl k nám vždy laskavý, ale přísný. Nesnášel lhaní a intriky od kohokoliv. Byl pracovitý, až workoholik, ale na nás si našel vždycky čas. Hrával si se mnou v polední přestávce, když jsem byla ještě malé dítě, než byl oběd na stole, docházel domů z nedalekého dívčího gymnázia na Sirotkově v Brně, kde byl ředitelem. Později mě brával o svátcích a víkendech na pěší túry, jejichž cílem byl buď archiv, fara, nebo jsme docházeli ke starostům obcí, kde čerpal cenná data pro své historické knihy a články. Cestou jsme se stavovali na zámcích, hradech, kostelech, kde mi dělal průvodce. Vypěstoval ve mně touhu cestovat, poznávat památky nejen v mé vlasti, ale též v cizích krajích.“⁷⁴

Odborné posudky líčí profesora Hosáka jako „jedinečného znalce archivních fondů a výborného analytika, neobyčejně plodného vědeckého pracovníka.“⁷⁵ Toto jeho postavení umocňuje výpověď Arnošta Skoupého: „Já, když jsem před ním nabýval takové nějaké úcty, tak to nebylo ani tak z té výuky, jako z jednoho epizodického odpoledne, kdy jsme shodou okolností spolu jeli autobusem do Brna. Protože on dojížděl a já jsem též dojížděl přes Brno do Olomouce – a tak jsme měli, to byla sobota asi odpoledne, protože tehdy se učilo i v sobotu, společnou cestu. Shodou okolností nějakým způsobem on si přisedl ke mně nebo já – no, přisedl on ke mně, já bych si k němu netroufl. Ale jak mě omračoval, když jsme teď jeli přes ty vesnice. To nebyla tehdy dál[nice], to se jelo na Prostějov a přes ty vesnice a já jsem jenom čím dál víc otvíral s údivem pusy a potom už jenom obrazně otvíral dál. On o každé vesnici věděl všechno. Až do toho Brna jsem jako měl takovou místopisnou cestu z hlediska historického, no, protože on sepsal ten Místopis, že jo, ještě za 1. republiky. [...] To jsem si tedy říkal v duchu, jestli

⁷² Rozhovor s prof. Vladimírem Wolfem, 11. prosince 2012 v Trutnově.

⁷³ Rozhovor s dr. Arnoštem Skoupým, 20. srpna 2012 v Olomouci.

⁷⁴ E-mail ing. Miroslavy Novákové ze dne 8. ledna 2013.

⁷⁵ AUP Olomouc, fond RUP, kart. 98, inv. č. 14 a 58.

nemám toho štúdia historie vôbec nechat. Opravdu jsem měl takový pocit, že jako to já prostě nikdy nedokážu, to je pro mě nedostižná záležitost. Takže to po té stránce on – tedy to byla studnice nevycerpatelných znalostí, vědomostí a prostě i těch detailů. Skutečně to bylo obdivuhodné.“ Dr. Skoupý zavzpomínal i na prof. Hosáka coby vedoucího své diplomové práce. „On mi vedl odbornou práci, a snad to spíš bylo jako nějaká humorná záležitost pro něho, ale pro mě ne. Protože já jsem se dostával do určitých rozpaků a z různých důvodů rovněž do časové tísně. Takže jsem potom spěchal a on radil. Kromě toho, co už vyšlo tiskem – ty prameny jako CDM [*Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae*] anebo některý další – tak to jsem si dovedl sám [přečíst ...] Ale když potom přišlo období zejména 17.–18. století, to znamená, musel jsem jít do pramenů v archivu, do pramenů ještě nevydaných, do originálů psaných kurentem, no, tak to pro mě byla záležitost jaksi nesmírně obtížná, když mimo to jsem měl i problémy, jak to vůbec v tom brněnském archivu najít. No, nebýt pana vedoucího práce, docenta Hosáka, tak bych asi možná někde hledal dodnes. Trošku to i přeženu, ale nevím, jestli bych tu práci odevzdal v termínu. On samozřejmě se v těch archivech pohyboval lépe než doma, ať už jde například o kontakty s odborným personálem, protože tam byl odborným badatelem dlouhá léta. Tam studoval a bádal v materiálech pro svůj *Historický místopis země Moravskoslezské*. Mně v archivu pomáhal, protože tam chodil taky, jistěže nejenom kvůli mně, ale kvůli svým vlastním [potřebám]. Když tam byl a viděl, že já tam sedím a jak se pomalu nad tím písmem ošívám, tak vždycky přišel a poradil. Ať už to byl josefínský katastr nebo tereziánský katastr. [...] Tam v archivu jsem zase ocenil takový ten jeho pedagogicko-lidský přístup, že mě nenechal se v tom topit, nenechal se mě v tom namáčet a že mně pomohl. No, a díky jeho pomoci, přímé pomoci v heuristické práci, tak díky němu jsem tu práci odevzdal a tím pádem doštu-
doval.“⁷⁶

Dokladem pokračujícího odkazu prof. Hosáka je od roku 1963 existující Kabinet regionálních dějin na Katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. „Hosák založil Ústav pro historickou vlastivědu a přímo členem Kabinetu regionálních dějin nikdy nebyl,“ prozradil prof. Trapl, „[...], avšak] když se dělal *Místopis*, tak tam byl, sledoval tu činnost toho kabinetu a měl velmi dobré vztahy jak ke mně, tak k doc. Schulzovi a doc. Bartošovi a skutečně měl hroznou radost z toho, že ten místopis vychází jako pokračování.“⁷⁷ O co větší radost by měl, kdyby věděl, že jeho žáci tu práci

⁷⁶ Rozhovor s dr. Arnoštem Skoupým, 20. srpna 2012 v Olomouci. Srov. pozn. č. 68.

⁷⁷ Rozhovor s prof. Milošem Traplem, 5. září 2012 v Olomouci (neautorizováno).

dotáhli do konce, neboť v roce 2011 vyšel poslední, 17. svazek *Historického místopisu Moravy a Slezska v letech 1848–1960*.⁷⁸

Na jeho práci navázal také (mimo jiné) prof. František Musil, záněcený kastelolog. Na otázku, jak by zhodnotil odbornou činnost a přínos prof. Hosáka pro moravskoslezský region, odpověděl následovně: „Přínos profesora Hosáka pro moravskoslezský region je nesmírně závažný. Považuji ho za zakladatele skutečně vědecké regionální historie a vyvrcholení tohoto typu historického bádání na Moravě. Regionální historie měla na Moravě širší zázemí než v Čechách. Začíná již na počátku 19. století topografickým dílem Schwoyovým, v polovině století pokračuje topografickým dílem Gregora Wolneho a vrcholí na konci 19. století široce pojatým projektem *Vlastivědy moravské*. Hosák, a v tom bych ho srovnal s naším českým Sedláčkem, se zasloužil o to, aby tato významná tradice se dále rozvíjela na základech skutečně vědeckého bádání. Nejvýznačnějším Hosákovým krokem v tomto směru byl jeho *Historický místopis země Moravskoslezské*, přinášející pramenové historické údaje k naprosté většině i těch nejmenších a nejméně známých míst z tohoto regionu. Samozřejmě i v této práci se objevují určité chyby a nepřesnosti, ale u tak rozsáhlé práce je to zcela pochopitelné a její význam pro moravsko-slezskou regionální vědeckou historii to nijak nesnižuje. Je faktem, že Hosákovo dílo nejvyšší úrovně dosahuje v regionálních dějinách jižní Moravy, trochu slabší je zpracování regionální historiografie Slezska, hlavně Těšínska, a pak Hlučínska připojeného k Československu až po roce 1918. Zde je ovšem v porovnání s Moravou daleko obtížnější přístup k pramenům (v době vzniku Hosákova místopisu byla velká část pramenů k tomuto regionu na území Německa, k Těšínsku pak i na území Polska).“⁷⁹

A protože každý vědec má své limity, zajímalo mě, zda některý ze zpovídaných s odstupem času dokáže najít nějaké negativum v díle anebo vůbec ve způsobu práce profesora Hosáka. Vladimír Wolf si na jedno vzpomněl. „Přece jedno takové to mínus tam, no nedá se to říct mínus, on byl prostě člověk staré školy historické a ono mu trošku takový ty interdisciplinární schopnosti pracovat ještě s jinými disciplínami chyběly – já nevím, co bych si vzpomněl, toponomastika, to rozhodně ne, ale pak třeba s archeologií on si nevěděl moc rady. On tak moc nedovedl ty poznatky z archeologie včlenit

⁷⁸ K tomu více PAPAŇK, David: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960 – přípravy, problémy, realizace, dokončení*. Jižní Morava, 48, 2012, sv. 51, s. 124–133. Je třeba doplnit, že *Historický místopis* měl 16 číslovaných svazků a jeden úvodní, nečíslovaný, svazek, tj. celkem 17 svazků.

⁷⁹ Rozhovor s prof. Františkem Musilem, 22. srpna 2012 v Hradci Králové.

do té své práce. Ale tenkrát to ještě nebylo tak závažné, jako je to dneska, ta interdisciplinarita prostě taková nebyla.“⁸⁰

4 Závěr

Jméno Ladislava Hosáka asi jen tak nezapadne, dokonce se po něm jmenuje ulice v Ostravě. Beze vší skromnosti jde o jednu z mnoha významných osobností Katedry historie, ale vůbec celé Univerzity Palackého. Stále mezi námi žijí odborníci, od nichž se máme mnoho co učit a mnohdy se cítíme přesně jako dr. Skoupý, když poměříme jejich znalosti s našimi s velkým povzdechem, že se jim nikdy nemůžeme ani na krůček přiblížit. Odkaz prof. Ladislava Hosáka je stále živý, a ačkoli si to nikdo ze současných studentů neuvědomuje, jeho žáci, přímí i nepřímí, pokračují v tom, co je jejich velký učitel a rádce naučil.⁸¹ A protože rady zkušených jsou mnohdy k nezaplacení, příkládám těch 30, které doporučoval sám prof. PhDr. Ladislav Hosák, DrSc. a které kupříkladu prof. Vladimír Wolf ještě donedávna „rozdával [svým] studentům“.⁸²

⁸⁰ Rozhovor s prof. Vladimírem Wolfem, 11. prosince 2012 v Trutnově.

⁸¹ Zájem o L. Hosáka potvrzuje také článek v ostravském sborníku. Viz DOKOUPIL, Lumír (ed.): *Z korespondence Ladislava Hosáka s Františkem Kutnarem (K čtyřicátému výročí úmrtí prof. PhDr. Ladislava Hosáka)*. Historica: revue pro historii a příbuzné vědy, 3, 2012, č. 2, s. 191–207.

⁸² Rozhovor s prof. Vladimírem Wolfem, 11. prosince 2012 v Trutnově. Několik rad učitele mladým přátelům viz příloha 6. Otištěno in: *Tulák minulostí. K sedmdesátinám prof. Dr. Ladislava Hosáka*. Trutnov 1968, s. 30–31.

Přílohy:

Obr. 1

Portrét Anselma Hosáka
Archiv ing. Miroslavy Novákové,
roz. Hosákové

Obr. 2

Portrét Ladislava Hosáka
v Boce Katorské
Archiv ing. Miroslavy Novákové,
roz. Hosákové

Obr. 3

Index Ladislava Hosáka

z 9. 12. 1918

Archiv ing. Miroslavy Novákové,
roz. Hosákové

Obr. 4

Svatební fotografie

Ladislava Hosáka

a Růženy, roz. Lajnerové z 20. 7. 1932

Archiv ing. Miroslavy Novákové,
roz. Hosákové

Obr. 5

Fotografie jedné z exkurzí (Ladislav Hosák uprostřed)
Archiv prof. Vladimíra Wolfa

Příloha 6:

Několik rad učitele mladým přátelům

1. Klíčem k úspěchu je organizace práce; předem dobře promysli svůj studijní plán i vědecké úkoly, které si zvolíš. Připrav si dlouhodobý, roční, měsíční, týdenní a denní pracovní plán. Kontroluj jej stále.
2. *Nulla dies sine linea* platí i pro historika. Žádný den nesmí uplynout bez odborné četby a bez tvořivé práce, i když by bylo kvantum sebe menší.
3. Čím více jazyků ovládáš (třebas jen pasivně), tím lépe.
4. Pečlivě sleduj odbornou literaturu a časopisy (i zahraniční).
5. Faktografické znalosti získej v mládí, později se těžko nabývají.

6. Pořid' si vhodnou evidenci toho, co z četby budeš pro práci snad jednou potřebovat; učiň tak ve formě kartotéky.
7. Nezapomeň, že existují také pomocné vědy historické, že existují mapy a dokonce historické mapy.
8. Sleduj pokroky v příbuzných disciplínách, můžeš jich dobře využít.
9. Osvojuj si nové metody a také pokroky v technice vědecké práce.
10. Nežij izolovaně, potřebuješ rady a informace.
11. Chraň se přátel sobeckých a pak takových, kteří Tě v práci jen zbytečně a bezúčelně zdržují.
12. Zásadně uvažuj o každé odborné radě, i když se Ti zdá na první pohled nejlepší nebo naopak podezřelá.
13. Získej schopného přítele, s kterým byste si práce před definitivní redakcí vzájemně kontrolovali.
14. Udržuj stálý styk s co největším počtem zahraničních historiků.
15. Jsi-li pověřen vedením kolektivní práce, velmi opatrně si vybírej spolupracovníky, vyhraď si konečně zpracování celého elaborátu.
16. Při budování knihovny buď velmi opatrný, aby Ti nepřerostla přes hlavu a nestala se přítěží. Doporučuji: časopisy, stěžejní literaturu a edice pramenů; jinak uved knihovnu do souladu se svou plánovanou prací.
17. Vol účelně tematiku, aby přinesla vždy něco nového. Nemá cenu objevovat objevené.
18. Četbě pramenů věnuj stejnou pozornost jako četbě literatury; jen četba pramenů Tě vyvede z bludného kruhu nynějších názorů na studovaný problém; jen četbou pramenů porozumíš ideologii doby.
19. Buď velmi kritický nejen k pramenům, ale i k literatuře.
20. Vždy hledej spojitosti, není izolovaných událostí.
21. Pamatuj, že každá proměna situace má vzápětí proměnu v jednání jednotlivce i kolektivu.
22. Každé literární dílo je ovlivněno myšlením své doby.
23. Význam faktů hodnot' především ze stanoviska jejich současnosti, nikoliv z hlediska dneška.
24. Nedej se odradit neúspěchem v heuristice; i negativní zjištění má pozitivní význam.
25. Vedle hlavní práce řeš vždy ještě jeden menší vědecký problém (ale jen jeden!); má to mnoho výhod.
26. Snaž se publikovat v zahraničním tisku alespoň jednou v roce.
27. Nikdy neslibuj více, nežli můžeš splnit.
28. Vystupuj skromně, je-li Tvá práce dobrá, sama se uplatní.
29. Při recenzích a posudcích nehodnot' jen záporné stránky, především zdůrazni, co nového práce přináší.
30. Při polemice se vždy ovládni, i když se setkáš s invektivami nejhorší kvality.

(otištěno in: *Tulák minulostí. K sedmdesátinám prof. Dr. Ladislava Hosáka*. Trutnov 1968, s. 30–31.)

RESUMÉ

PROFESOR LADISLAV HOSÁK OČIMA KOLEGŮ, RODINY A PŘÁTEL

Prof. PhDr. Ladislav Hosák, DrSc. představuje významnou osobnost moravské historie. Velkou část svého života věnoval pedagogické činnosti na středních školách, především gymnáziích. Vedle toho již od vysokoškolských studií odborně publikoval, a proto není divu, že svůj další vědecký růst spojil s Univerzitou Palackého v Olomouci. Od roku 1946 působil na pedagogické fakultě a po roce 1950 založil Ústav pro historickou vlastivědu. Jeho pedagogická činnost se i zde snoubila s aktivním výzkumem moravské topografie. I po svém odchodu na zasloužený odpočinek v roce 1970 nezahlédl a nadále docházel do Moravského zemského archivu v Brně. Nejvýznamnějším dílem profesora Hosáka je bezpochyby *Historický místopis země moravsko-slezské* (1938). Předkládaný text není ani tak podrobným soupisem aktivit a životních osudů Ladislava Hosáka, jako spíše pohledem na jeho osobu očima rodiny, kolegů a přátel. Kromě mnoha prací, jež nám po něm zůstaly, je neocenitelným zdrojem poznání pracovní morálky Ladislava Hosáka, stejně jako poučením pro všechny současné a budoucí studenty historie (a dalších vědních oborů), *Několik rad učitele mladým přátelům*.

SUMMARY

*THE PROFESSOR LADISLAV HOSÁK FROM THE POINT OF VIEW
OF HIS COLLEAGUES, FAMILY AND FRIENDS*

Prof. PhDr. Ladislav Hosák, DrSc. represents an important personality of Moravian history. He devoted a great part of his life to pedagogical activities at secondary schools, especially grammar schools. Besides, he already published a large body of literature since his university studies; therefore there is no wonder that his future professional career was wedded to Palacký University in Olomouc. Since 1946 he was employed at the Pedagogical Faculty, he established the Institute of Historical Geography and as formerly his pedagogical activity was combined with an active research in Moravian topography. After going into deserved retirement in 1970 he did not idle and visited the Moravian Land Archive in Brno. The most significant work of professor Hosák is undoubtedly *Historical Geography of the Moravian-Silesian Land* (1938). The presented text does not offer only a detailed

list of Ladislav Hosák's activities and life stories but it rather describes his personality from the point of view of his family, colleagues and friends. In addition to a considerable amount of literature, which has remained us, the invaluable source of knowledge of Ladislav Hosák's working moral as well as good advice for all today and future students of history (and other fields) is a publication *Some recommendations of a teacher to young friends*.

Translated by Mgr. Hana Kubisová

Mgr. Zuzana Haraštová
Katedra historie
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Na Hradě 5
771 80 Olomouc